

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 437/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Balalovou, Ružová dolina 606/10, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-7C/147/2015 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-7C/147/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-7C/147/2015 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a jej argumentácia

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. júla 2024 a prijatou na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 437/2024-18 z 10. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje uložiť mestskému súdu príkaz konať bez zbytočných prieťahov, priznať finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v napadnutom konaní žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava I 23. decembra 2015 domáha od žalovaného náhrady škody vo výške 61 040,70 eur (hodnota dedičstva). Tá jej mala byť spôsobená vyhotovením znaleckého úkonu spôsobom odporujúcim zákonu č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a jeho vykonávajúcej vyhláške (vypracovala ho podľa jej názoru neoprávnená osoba, znaleckú doložku nepodpísala bezúhonná osoba zodpovedná za výkon znaleckej činnosti, pozn.). Tento úkon sa stal podkladom na vydanie rozhodnutia vo veci samej v spore vedenom okresným súdom pod sp. zn. 19C/157/2011 o žalobe sťažovateľky na vydanie dedičstva. Napadnuté konanie bolo prerušené na základe návrhu sťažovateľky uznesením z 12. októbra 2016 z dôvodu, že sťažovateľka vyvodzuje svoj nárok od výsledku konania vedeného pod sp. zn. 19C/157/2011, ktoré nie je právoplatne skončené.

3. I keď sťažovateľka navrhla prerušenie napadnutého konania, nemôže to byť na jej ťarchu, keďže si len uplatňovala svoje procesné práva a dĺžku konania sp. zn. 19C/157/2011 nemohla predvídať. Pred prerušením napadnutého konania sa nekonalo ani jedno pojednávanie. Faktor prerušenia konania nemôže ospravedlniť celkovú dĺžku 9 rokov, stav právnej neistoty sťažovateľky pretrváva. Prekážka, pre ktorú sa napadnuté konanie prerušilo, pominula 30. marca 2023, keď Krajský súd v Bratislave vydal rozsudok č. k. 10Co/68/2020-1221. Mestský súd ani ďalších 18 mesiacov neprijal opatrenia na prerokovanie veci. Dopytovanie na stav konania sp. zn. 19C/157/2011 len poukazuje na pasívny prístup súdu, na dopyt z 8. augusta 2023 spisová kancelária ani nereagovala. Sťažnosť predsedovi mestského súdu z júna 2024 bola vyhodnotená ako nedôvodná.

4. Vec nie je právne zložitá, v prípade pokračovania v konaní mestským súdom po zistení o odpadnutí dôvodu prerušenia konania a plynulého konania vec už mohla byť rozhodnutá na prvej inštancii. Prieťahy vznikli iba nečinnosťou súdu. Sťažovateľka sa nepričinila o neprimerane dlhú lehotu konania. Pokiaľ by to nechala tak, porušovateľ nebude konať ďalšie mesiace a možno aj roky. Po dobu očakávania výsledku sporu zažíva permanentný stres, narastá v nej pocit nespravodlivého štátu a nedôvera v jeho inštitúcie. Mestský súd mal sám vyvážiť, či doba, počas ktorej je konanie prerušené, už nedosahuje ústavne neúnosnú časovú hranicu, ktorá predstavuje zásah do práv sťažovateľky, a či nie je vhodné prijať iné vhodné opatrenie. Pre pretrvávajúcu neistotu je spravodlivé a primerané priznať jej zadosťučinenie v požadovanej výške.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

5. Podpredseda mestského súdu v plnom rozsahu odkázal na vyjadrenie zákonného sudcu, s ktorým sa stotožnil. Zákonný sudca zrekapituloval, že žaloba napadla 23. decembra 2015, sťažovateľka v nej navrhla prerušiť konanie do skončenia konania vedeného na súde pod sp. zn. 19C/157/2011. Je pravda, že pred prerušením konania sa žiadne pojednávanie nekonalo práve preto, lebo prerušenie navrhla sťažovateľka. Neboli tak ani vykonané úkony prípravy pojednávania. Konanie

navrhovala sťažovateľka prerušiť, pretože uplatňovanú výšku škody proti žalovanému odvádza od hodnoty dedičstva, o ktoré žiadala v konaní sp. zn. 19C/157/2011. Napadnuté konanie bolo prerušené uznesením z 12. októbra 2016, ktoré nadobudlo právoplatnosť 28. októbra 2016. Zákonnému sudcovi bola vec pridelená 11. októbra 2021 a bola uložená na dlhodobej lehote, ako vyplýva zo záznamov v spise. V pravidelných intervaloch bol overovaný stav konania sp. zn. 19C/157/2011, ktoré prebieha pred iným sudcom, a k spisu nemá zákonný sudca prístup. Vzhľadom na prejudiciálny charakter konania sp. zn. 19C/157/2011 na napadnuté konanie zákonný sudca nevidel dôvod na pokračovanie v konaní pred právoplatným rozhodnutím, pretože aj s ohľadom na uznesenie krajského súdu sp. zn. 4Co/142/2016 zo 17. februára 2016, ktorým bola vec so sp. zn. 19C/157/2011 vrátená na ďalšie konanie, má výsledok tohto konania pre napadnuté konanie podstatný význam.

6. Zákonný sudca sa o spis zaujímal aj nad rámec sledovania vykonávaného spisovou kanceláriou. Udelil jej 21. júla 2023 podľa priloženého mailu pokyn na predloženie spisu. Spis mu nebol predložený, pretože od konca júla 2023 čerpal dovolenku a na to bol práceneschopný do konca decembra 2023. Od 27. decembra 2023 sa začal oboznamovať so spismi, primárne s tými, v ktorých boli zrušené pojednávania. Opakovane iniciatívne požiadal o predloženie spisu, k čomu došlo 9. februára 2024. Zistil, že v aplikácii Register je vyznačený stav „dovolenie“, preto v pokyne do nej zadanom 15. februára 2024 požiadal spisovú kanceláriu o preverenie stavu konania, prípadne o vyžiadanie doložiek právoplatnosti. Dožiadaná spisová kancelária reagovala, avšak právoplatné rozhodnutie neposkytla. Spis mu bol predložený 1. júla 2024 v súvislosti so sťažnosťou sťažovateľky so sp. zn. Spr 322/2024, ani vtedy však nemal informáciu, že by konanie sp. zn. 19C/157/2011 bolo právoplatne skončené, ale požiadal spisovú kanceláriu o zistenie. Spis mu bol predložený po ústnej žiadosti až 9. septembra 2024, keď zadal úpravu spisovej kancelárii na zistenie stavu konania, a až vtedy im bola prvýkrát poskytnutá informácia, že konanie sp. zn. 19C/157/2011 je právoplatne skončené, a boli poskytnuté doložky právoplatnosti s rozhodnutiami. Uznesenie o pokračovaní konania vydal 12. septembra 2024 a súčasne vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe, uznesenia boli expedované stranám 17. septembra 2024. Po uplynutí lehoty na vyjadrenie bude zvolený ďalší postup.

7. Zákonný sudca dodal, že vo veci sp. zn. 19C/157/2011 odvolací súd rozhodol 30. marca 2023, spis bol súdu vrátený až 7. augusta 2023 a rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 16. augusta 2023. V tom čase bol zákonný sudca práceneschopný. Nie je si tak vedomý žiadnych priesťahov v konaní. Sťažovateľka skončenie konania sp. zn. 19C/157/2011 súdu neoznámila v napadnutom konaní, hoci navrhla prerušenie.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez priesťahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v každom súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 96/2019). Nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07). Všeobecný súd v rozsahu svojej

právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, aby smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádzala v predmetnej veci počas konania.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsah je v zásade rovnaký [IV. ÚS 302/2020]), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

10. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že predmetom konania na mestskom súde je rozhodovanie o žalobe o zaplatenie peňažnej sumy z titulu náhrady škody. Ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov, a teda nevymyká sa bežnej rozhodovacej činnosti. Ani po skutkovej stránke ústavný súd nezistil prítomnosť zložitosti veci. Mestský súd sa nebránil tvrdeniu sťažovateľky, že vec nie je právne zložitá.

11. Právoplatné rozhodnutie o žalobe pre sťažovateľku nepochybne subjektívne malo význam. Z hľadiska judikatúry ústavného súdu, resp. Európskeho súdu pre ľudské práva nejde o konanie, pri ktorom je zvýšená požiadavka na rýchlosť konania.

12. Pokiaľ ide o kritérium správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že aj keď navrhla prerušenie konania v roku 2016 (v žalobe tak urobila podmieneným spôsobom a samostatný návrh podala koncom júla 2016, pozn.), nemožno z toho bez ďalšieho vyvodit', že by bolo možné pričítať na jej ťarchu celé obdobie prerušenia konania (28. október 2016 až september 2024). Sťažovateľka sa počas prerušenia napadnutého konania nedomáhala jeho pokračovania a neurobila tak ani v nadväznosti na právoplatné skončenie konania vedeného pod sp. zn. 19C/157/2011. Až 26. júna 2024 doručila sťažnosť na priet'ahy v konaní predsedovi mestského súdu a následne podala ústavnú sťažnosť. Ak mestský súd upriamuje pozornosť na neoznámenie skončenia konania sp. zn. 19C/157/2011, ústavný súd dáva do pozornosti aj relevantné princípy v čl. 10 ods. 2 a čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj § 165 ods. 1 CSP, z ktorých (pri ponechaní možnosti pre sporovú stranu informovať súd o odpadnutí prekážky) vyplýva povinnosť súdu z úradnej moci pokračovať v konaní po odpadnutí prekážky. Neoznámenie odpadnutia prekážky zo strany sťažovateľky preto ústavný súd nepovažoval za takú významnú skutočnosť, ktorá by viedla k záveru, že výlučne jej správanie prispelo k doterajšej dĺžke konania.

13. V súvislosti s tretím kritériom, teda hodnotením postupu mestského súdu (resp. jeho právneho predchodcu Okresného súdu Bratislava I), sa ústavný súd sústredil na okolnosti namietané sťažovateľkou v dôvodoch ústavnej sťažnosti (namietaná celková dĺžka 9 rokov, všeobecné akceptovanie obdobia, keď bolo napadnuté konanie prerušené, a zameranie sa na obdobie od odpadnutia prekážky, počnúc 30. marcom 2023), rešpektujúc zákonný príkaz viazanosti rozsahom a dôvodmi návrhu [§ 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

14. V posudzovanom prípade možno primeranosť dĺžky konania v súvislosti s porušením označených práv postupom mestského súdu posudzovať od podania žaloby mestskému súdu (jeho predchodcovi) 23. decembra 2015. Od podania žaloby do podania ústavnej sťažnosti uplynulo 8 rokov a 7 mesiacov, pričom vec sa nenachádzala na iných súdoch ako na mestskom súde na rozhodnutie o opravných prostriedkoch. Po rozhodnutí o oslobodení od súdnych poplatkov (jún 2016) mestský súd rozhodol o prerušení konania (október 2016) z dôvodu prebiehajúceho konania vedeného pod sp. zn. 19C/157/2011. Od právoplatnosti rozhodnutia o prerušení konania mestský súd zisťoval do februára 2024 v priemere dvakrát ročne mailom stav konania sp. zn. 19C/157/2011. Mestskému súdu nemožno pričítať na ťarchu celé obdobie, keď bolo formálne prerušené napadnuté konanie (28. október 2016 až september 2024), ako zbytočné prietahy. V zásade mestský súd v tomto období priebežne zisťoval stav konania.

15. Ústavný súd vzal do úvahy, že prerušenie konania sledovalo ten účel, aby rozhodnutie v napadnutom konaní týkajúce sa náhrady škody bolo prijaté s ohľadom na výsledok konania o vydanie dedičstva, teda pre zachovanie právnej istoty a predídenie odlišných rozhodnutí súdov o vecne súvisiacej otázke vyplývajúcej z totožných východiskových skutkových okolností. Uvedený účel je v súlade s požiadavkami na spravodlivý súdny proces, hoci je pravdou že v konkrétnosti prípadu je jeho následkom niekoľkoročné predĺženie konania. Sťažovateľka ako strana súvisiaceho sporu sp. zn. 19C/157/2011 sa aj v ňom mohla domáhať svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, prípadne v napadnutom konaní navrhnúť pokračovanie a vyriešenie predbežnej otázky bez ohľadu na súvisiace konanie, čo však platí aj pre samotný mestský súd, ktorý tak mohol urobiť vzhľadom na komplikovaný postup v súvisiacom konaní a na uplynutý čas.

16. Ústavný súd nemá ambíciu stavať sa do pozície, aby všeobecnému súdu prikazoval, ako má posúdiť jednotlivé procesné úkony strán a ako viesť súdne konanie, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Ide o primárnu úlohu všeobecného súdu zvoliť taký postup, aký považuje v konkrétnych okolnostiach prípadu za najvhodnejší. Úlohou ústavného súdu je vyhodnotiť postup ako celok z hľadiska označeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Všeobecný súd sa musí pri uplatňovaní procesného postupu o prerušení konania riadiť aj požiadavkou, ktorá ukladá povinnosť prijať príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutej veci bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote, aj keď prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, ešte nepominula.

17. Od odpadnutia prekážky, pre ktorú sa napadnuté konanie prerušilo, uplynulo do podania ústavnej sťažnosti 11 mesiacov a 7 dní. Ústavný súd na rozdiel od sťažovateľky považuje za rozhodujúci deň právoplatnosti (16. august 2023) rozsudku krajského súdu sp. zn. 10Co/68/2020 z 30. marca 2023, a nie deň jeho vydania, hoci si nemôže nevšimnúť časový rozdiel takmer 5 mesiacov, ktorého vznik však sťažovateľka nepriblížila. Nedostatky v komunikácii medzi súdnymi oddeleniami, ktoré spôsobili, že zákonný sudca sa dozvedel o odpadnutí prekážky pre prerušenie napadnutého konania až v júli 2024, nepovažoval ústavný súd za ústavne akceptovateľný dôvod, pre ktorý nemohlo byť v napadnutom konaní pokračované skôr ako až v septembri 2024. To isté platí pre mestským súdom uvedené čerpanie dovolenky či práceneschopnosť zákonného sudcu.

18. Pokiaľ ide o vnútorné organizačné pomery súdu či subjektívne dôvody sudcu alebo súdnych úradníkov, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo

vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

19. Zistené skutočnosti postačujú na vyvodenie záveru, že došlo k vzniku zbytočných prieťahov. Postup mestského súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k rýchlemu odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky, osobitne v období po odpadnutí zákonnej prekážky na prerušenie konania. Primárne svoju neefektívnu činnosťou mestský súd prispel podľa zistenia ústavného súdu k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd vyslovil, že tieto práva sťažovateľky porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Príkaz vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

21. Ústavný súd v nadväznosti na svoje zistenia prikázal mestskému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

23. Sťažovateľka sa domáhala priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur, čo odôvodnila permanentným stresom a neistotou, pocitom nespravodlivého štátu a nedôvery v jeho inštitúcie.

24. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju judikatúru a zásadu spravodlivosti, ako aj skutočnosť, že sťažovateľka mohla dôvodne pociťovať právnu neistotu spôsobenú neúčinným postupom mestského súdu. Do úvahy zobral tiež celkovú dĺžku konania a správanie sťažovateľky v súdnom konaní. Zohľadnené bolo aj zavinenie súdu vo vzťahu k možnostiam urýchliť svoje konanie. Ústavný súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje spolu sumu 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovел (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.
Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 713,96 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je vo výške 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu).

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Libor Duľa
predseda senátu